

УДК 339.924

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ: СУЧАСНИЙ ТЕОРЕТИЧНИЙ ДИСКУРС

ФІЛПЕНКО А.С.
доктор економічних
наук, професор
кафедри світового
господарства і
міжнародних
економічних
відносин Інституту
міжнародних
відносин
Київського
національного
університету імені
Тараса Шевченка

У статті розглядаються новітні теорії міжнародної економічної інтеграції. Головну увагу приділено дослідженню трансформації традиційних підходів у контексті нового регіоналізму. Зокрема, міжнародні інтеграційні процеси аналізуються на таких рівнях: глобальному, георегіональному, національному та рівні фірми (ТНК). Визначене співвідношення між глобальною та регіональною економічною інтеграцією.

Ключові слова: теорії міжнародна інтеграції, економічна інтеграція, новий регіоналізм, рівні інтеграційних процесів.

Міжнародна економічна інтеграція розглядається в контексті трьох теорій: чистої (абсолютної), митної та монетарної [1, S.6]. Чиста теорія, елементи якої присутні в меркантилізмі, у фізіократів та й у сучасних неокласиків, тлумачить економічну науку як природниче вчення про економіку, де категорія грошей використовується, але не є структурним елементом теорії. Чиста теорія розкриває переваги зовнішньої торгівлі, у тому числі при формуванні регіональних торговельно-економічних об'єднань, використовує стандартні мікро- та макроекономічні положення, трактуючи міжнародні інтеграційні процеси. Митна теорія намагається обґрунтувати необхідність запровадження певних протекціоністських заходів із метою ефективнішого використання внутрішніх ресурсів, поліпшення співвідношення між експортом й імпортом, поступової конвергенції до рівня розвинених країн світу. Митна концепція Вінера-Міда є основою пояснення регіональних інтеграційних процесів,

особливо первинних форм – преференційної зони, зони вільної торгівлі, митного союзу.

Монетарна теорія МЕВ пояснює взаємозв'язок макроекономічних величин, що мають грошовий вимір, та спираються на мікроекономічний фундамент теорії виробництва. Теоретичну основу міжнародної монетарної політики становить учення про обмінний (валютний) курс, платіжний баланс і міжнародні фінансові ринки [2, р. 273, 299, 329]. Водночас монетарна теорія глумачить монетарну інтеграцію на рівні валютного союзу регіонального і глобального масштабів.

Усі зазначені теоретичні концепції використовуються в нових теоріях міжнародної економічної інтеграції. Традиційно міжнародна економічна інтеграція розглядалася через призму утворення регіональних економічних об'єднань. Даний підхід превалює й нині, що є цілком природним з огляду на актуальність та порівняну новизну даної проблематики. Однак останнім часом у наукових публікаціях спостерігається розширене трактування міжнародних інтеграційних процесів, яке включає в себе чотири рівні: глобальний, георегіональний, національний та рівень фірми (ТНК) [2, р. 243-263; 3, р. 180-187]. Зважаючи на неможливість у одному розділі розглянути усі складові такого підходу до міжнародних інтеграційних процесів, обмежимося короткою характеристикою нових складових, а саме: глобального, національного та рівня фірми.

Глобальна (планетарна) інтеграція безпосередньо пов'язується з поглибленням та диверсифікацією економічної глобалізації, її фінансово-інвестиційних та виробничо-технологічних аспектів, з формуванням глобальних мереж – вартісних, продуктових, інноваційних, корпоративних, збутових, регуляторних та ін. На цій основі посилюється економічна єдність світу, зростає його цілісність, структурна взаємозалежність елементів, більшою мірою проявляється якісна гомогенність. Велика увага приділяється інституційній та ресурсній складовим глобальної економічної інтеграції, її головним акторам та механізмам здійснення економічних трансакцій на глобальних ринках [4, р.3]. Процеси глобальної економічної інтеграції та економічної глобалізації часто ототожнюються, що, звичайно, не сприяє удосконаленню наукового бачення обох феноменів сучасності. Так, відомий макроекономіст і банкір Б. Бернанке відлік глобальної інтеграції розпочинає з Римської імперії, за якої існували розвинута транспортна мережа, спільна мова, правова система, валюта [5, р.1].

Близькою є позиція Ф. Адамса, який до факторів інтеграції світової економіки відносить випереджальне зростання міжнародної торгівлі у порівнянні зі зростанням світового ВВП, збільшення фінансових і людських потоків між країнами порівняно з попередніми періодами; ширший доступ до знань та інформації шляхом подорожей, використання можливостей телебачення, інтернету для впровадження новітніх технологій в країнах, що розвиваються, з метою розвитку бізнесу і промисловості. Автором пропонуються три групи показників глобальної інтеграції (глобалізації): економічні, політичні, соціальні [6, р.53]. При цьому інший дослідник Косе розрізняє де-юре показники та де-факто. Де-юре показники відображають торговельні обмеження, контроль за рухом капіталу, інші регуляторні обмеження вільної торгівлі чи зниження торговельних бар'єрів, таких, як транспортні витрати. Де-факто показники розкривають результати міжнародної торгівлі, зарубіжних інвестицій, міграції робочої сили тощо. Дані кількісні показники щодо торгівлі, фінансів засвідчують реальну участь країни в процесах глобальної інтеграції. Л.Саммерс розглядає трилему глобальної інтеграції, до якої включає власне економічну інтеграцію, публічний (державний, громадський) економічний менеджмент та національний суверенітет¹ [7, р. 9,11]. Усі три процеси є суперечливими з економічної та політичної точок зору. Регіональна інтеграція, на думку Саммерса, може мати не тільки позитивний, а й негативний (згубний) ефект, урядування нею є витратним, вимагає додаткових коштів, а національний суверенітет є чутливим у політико-правовому плані. Пропонується три підходи для пошуку компромісних рішень. Перший підхід пропонує розвивати інтеграцію в тих економічних просторах, які характеризуються меншою конфліктністю та волевиявленням щодо передачі владних повноважень міжнародним інституціям, акцентуючи увагу більшою мірою на договірно-правових аспектах, ніж на ціннісних. Це можуть бути міжнародні угоди в галузі стандартизації, банківської діяльності, оподаткування, міграції робочої сили тощо. Другий підхід стосується національного суверенітету та реалізації національних інтересів у глобальному середовищі.

¹ Принагідно зазначимо, що в теоретичній філософії розглядається трилема Агріппи, суть якої полягає в тому, що за жодного переконання ми не можемо дійти до пояснення, тому що маємо три незадовільні можливості для обґрунтування будь-якої думки [8, S. 75].

Так, у Групі 7 дипломатична майстерність спрямовується на поєднання національного суверенітету та вигоди від прийнятих рішень для всіх сторін. Наприклад, представники США переконують, що американське трудове право та право інтелектуальної власності співпадають з інтересами інших країн, захищаючи робітників від несправедливої конкуренції, з одного боку, та зміцнюючи засади інтелектуальної власності як на державному, так і на індивідуальному рівні – з іншого. Третій підхід стосується ситуації, за якої відсутня широка угода чи переконання щодо участі в глобальній інтеграції, тоді країни інтегруються на субглобальному рівні на кшталт Європейського Союзу. У таких регіональних об'єднаннях для членів торговельного блоку існує ефект створення торгівлі, для решти – ефект відхилення торгівлі. Інтенсивна проліферація регіональних торговельних блоків останнім часом створює певну напруженість у світовій торговельній системі, гальмуючи водночас процеси глобальної економічної інтеграції.

Слід зазначити, що існують також інші оцінки, зокрема європейської економічної інтеграції, яка концептуально відрізняється від глобалізації, однак вона означає не що інше, як поглиблення останньої на регіональному рівні [9, p.1425, 1427]. Серед основних напрямів глобальної інтеграції виділяють інтеграцію в банківській сфері, формування глобальної фінансової архітектури, розвиток світового монетарного союзу [10; 11, p.164-168]. Зокрема, при формуванні світового монетарного союзу пропонується заснувати світовий центральний банк з єдиною валютою на зразок СПЗ із залученням до союзу крім ЄС, США, Англії та Японії також Південної Кореї, Бразилії, Нової Зеландії, Китаю, Індії. Здійснення спільної монетарної політики передбачає запровадження гнучкого обмінного курсу, гармонізацію облікових ставок центральних банків, лібералізацію руху капіталу тощо [11, 167-168].

На даному історичному етапі рівень глобальної економічної інтеграції є недостатнім у контексті існування політичних складнощів у системі координації та імплементації оперативних змін в економічній політиці. Оптимальною вважається стратегія, за якої країни можуть отримати переваги на відкритих ринках торговельних партнерів, що зрештою може сприяти глобальній економічній лібералізації. Типова проблема, з якою стикається країна у питанні міжнародної співпраці, інтеграції у світову економіку – це невизначеність здобутків та

втрат для національного господарства. Глобальна економічна інтеграція дає максимум користі, коли переважна більшість країн залучена у цей процес та здійснює відповідну політику. Якщо якась країна допускає помилку або політика лібералізації здійснена несвоєчасно, тоді вона отримує миттєву реакцію з боку міжнародних ринків. За даного припущення країни втрачають економічну динаміку, тоді світ в цілому повертається до нижчого рівня інтеграції. Зазначені процеси добре описуються за допомогою теорії ігор, важливе місце в якій належить «дилемі ув'язненого» [12, p.214-216]. Окремі сценарії яскраво ілюструє модель «самовпевнена гра» (assurance game) або «полювання на оленя» (staghunt), яка зображена в таблиці 1 [13, p.74-75].

Таблиця 1.

«Самовпевнена гра»

Гравець 1	Гравець 2	
	Стратегія 1	Стратегія 2
Стратегія 1	(4, 4)	(1, 3)
Стратегія 2	(3, 1)	(2, 2)

Дана модель має такі припущення. Йдеться про двох мисливців (гравець 1 та гравець 2), що полюють на оленя. Вони досягли взаємної згоди щодо полювання лише на оленя (стратегія 1). Полювання на інших звірів (стратегія 2) може завадити полюванню на оленя. У кінці полювання мисливці констатують неможливість реалізації стратегії 1 та вдаються до стратегії 2 з метою отримання певної вигоди, тобто гравці можуть отримати одиничний найпривабливіший результат, але без використання домінантної стратегії. Результатом компромісу стало отримання Парето-неефективної рівноваги. У такій грі досягнення Парето-ефективної рівноваги не є завчасно визначеним. Сумнів одного з гравців щодо вибору стратегії 1 міг спонукати його вибрати стратегію 2, яка гарантує йому вищий мінімальний вигаш. Такий результат є радше небажаним в світлі привабливості стратегії 1.

За допомогою даної гри можна розкрити окремі риси фінансової глобалізації. Зі зростанням потоків капіталу між країнами глобальні ринки капіталів поглиблюються та створюють більші можливості для окремих країн. За таких умов помилки в економічній політиці деяких країн можуть швидко дестабілізувати ринки. Побоювання потенційно негативного впливу від такої дестабілізації може спонукати країни до запровадження заходів, які стримують рух капіталу. Це спричинить зміни очі-

кувань інших акторів, наслідком чого може знизитися рівень інтеграції або в світі в цілому, або в окремих регіонах. Така ситуація мала місце під час світової фінансової кризи 2008-2009 років.

маркетинговій діяльності, фінансових та наукових дослідженнях і розробках та управлінні.

Горизонтальна інтеграція. На рис. 1 подано схему внутрішньовиробничого переміщення про-

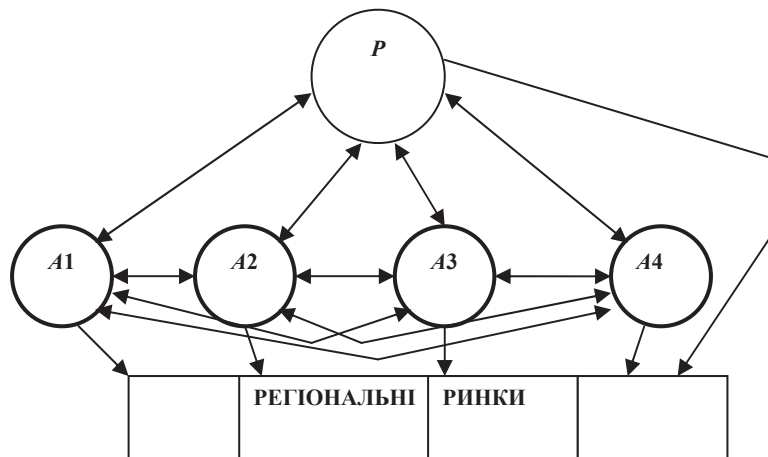

Рис. 1. Переміщення продукції в межах системи ТНК: горизонтальна інтеграція

Національна економічна інтеграція розвивається в процесі становлення національних держав (XVIII-XIX ст.ст. – країни Західної Європи, США, Японія та ін.). Наприкінці XX ст. внаслідок розпаду СРСР, Югославії також відбуваються процеси національної економічної інтеграції, формування цілісних господарських комплексів. Вони включають у себе розвиток поділу і кооперації праці між територіями та галузями економіки, запровадження національних грошових одиниць, створення власної інституційно-економічної інфраструктури (банківської та фінансової систем, економічного законодавства, оформлення митної території тощо). Як показує практика, у тому числі вітчизняна, дані процеси відбуваються доволі складно і потребують часу та застосування еволюційного підходу при їхньому вирішенні.

У рамках багатонаціональних компаній (БНК) відбувається горизонтальна та вертикальна інтеграція. Одна з найвизначніших рис системи багатонаціональних компаній – це стрімкий розвиток відносин між філіями, оскільки керівництво материнської компанії намагається вдосконалити функціонування всієї системи. Освоєння нових ринків для товарів компанії і налагодження зв'язків між філіями на регіональному та глобальному рівнях створюють передумови для використання переваг подібності національних ринків, ефекту масштабу та міжнародної спеціалізації. Внаслідок цього система БНК стає більш інтегрованою у виробництві,

виробництві кінцевих продуктів. Замість того щоб материнська компанія (*P*) та кожна закордонна (*A*) виробляла повний асортимент продукції, правління материнської компанії створює певну модель спеціалізації між ними, беручи до уваги розміри компаній і перелік послуг, наявних у кожній країні розташування (у т. ч. і країні базування); витрати на зберігання, транспортування; обмеження, накладені імпорними митами, квотами й іншими торговельними бар'єрами. Переміщення кінцевої продукції між ними і материнською компанією дає системі ТНК змогу забезпечувати повний асортимент товарів на ринку кожної країни нижчої вартості або вищої якості порівняно з тією ситуацією, коли ці товари було повністю виготовлено кожною філією.

Крім того, материнській компанії та кожній філії визначено більш прийнятний регіональний ринок. Наприклад, французька філія (*A₁*) обслуговує всі ринки в Європейському Союзі, мексиканська (*A₂*) обслуговує всі ринки в Латинській Америці і т.д. Отже, материнська компанія та філії експортують кінцеву продукцію на багатонаціональні регіональні ринки й одночасно беруть участь у внутрішньофірмовій торгівлі. Цей мультиринковий підхід може стати основою для отримання додаткової вигоди, крім економії на спеціалізації та масштабі виробництва. Міжнародна стандартизація продукції у системі ТНК дозволяє застосову-

вати однакову маркетингову політику (особливо з погляду видатків) до ринків багатьох країн. Наприклад, видатки на рекламу можна поділити на сотні ринків. Виходячи з попиту, стандартизація продукції (у т. ч. однаковий асортимент продукції, торговельні марки, фірмові знаки, пакування – спільні для всіх учасників системи) сприяє створенню іміджу світового рівня, що збільшує попит по всьому світу. Таким чином, багатонаціональні компанії можуть також скористатися перевагами комунікаційних зв'язків поміж споживачами (у т. ч. й виробничими) у різних країнах.

Вертикальна інтеграція. Вертикальна інтеграція у виробництві також веде до руху продукції в межах системи багатонаціональних компаній. Вона виникає тоді, коли виробник вирішує виробляти щонайменше кілька проміжних виробів, необхідних для виробництва кінцевої продукції. Вертикальна інтеграція може розпочинатися з видобування корисних копалин, але для більшості компаній (крім галузей важкої промисловості таких, як сталеплавильна, хімічна, нафтопереробна) характерним є виробництво певних деталей та вузлів, з яких складаються кінцеві вироби. Вертикальна інтеграція стає міжнародною тоді, коли система ТНК виробляє сировину, комплектуючі вироби або інші компоненти в одній або більше компаній-учасниць (у т. ч. в материнській компанії) для використання у виробництві компаній-учасниць в інших країнах.

На рис. 2 подано одну зі схем внутрішньофірмового обігу продукції, яка є наслідком вертикальної інтеграції у виробництві. Материнська компанія (P) передає проміжну продукцію філіям A_2 , A_3 , A_4 для виробничого споживання. Водночас A_1 виробляє компонент, який передає до A_4 , а A_2 та A_3 також виробляють матеріали для A_4 .

Згодом A_4 використовує всі ці складові для виробництва кінцевого продукту, який продають на ринках, поширених в усьому світі.

Як і у випадку горизонтальної інтеграції, вертикальна інтеграція надає системі БНК можливість отримувати переваги від міжнародної спеціалізації й отримувати доходи. Класичним прикладом вертикальної інтеграції у глобальному масштабі є провідні нафтові компанії, чії філії (розміщені у країнах, що розвиваються) постачають сиру нафту до переробних філій (розташованих зазвичай у розвинених країнах), які своєю чергою доставляють рафіновані продукти до збутових філій на продаж в межах світової економіки.

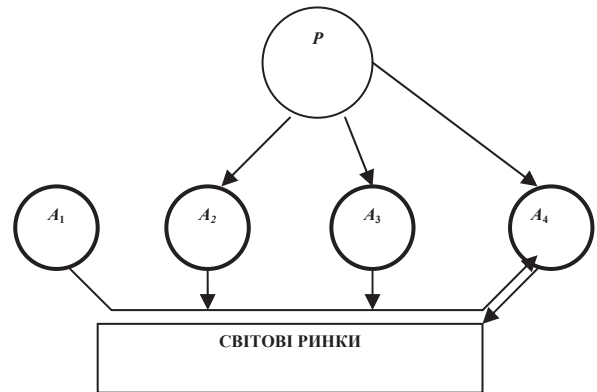

Рис. 2. Переміщення продукції в межах системи ТНК: вертикальна інтеграція

Принципові зміни в теоретичних підходах щодо регіональних інтеграційних процесів пов'язані з концепцією нового регіоналізму. Суть нового регіоналізму полягає в зміні інтеграційного змісту регіоналізму. За старого регіоналізму переважали імпортозаміщуюча стратегія, планове розміщення ресурсів, державне регулювання інституційно-ресурсного наповнення інтеграційних процесів, домінування індустріальної сфери [14, р.139]. Даний (старий) тип інтеграції отримав назву “shallow” (поверхова, неглибока) інтеграція і пояснюється в системі координат теорії митного союзу Вінера-Міда. Ключовими позиціями стандартної теорії інтеграції є концепція загальної рівноваги, в рамках якої визначаються: ефект створення торгівлі, ефект відхилення торгівлі та ефект умов торгівлі.

Головні відмінності нового регіоналізму полягають у тому, що в інтеграційних процесах країн об'єднання здійснюється експортна орієнтація, розміщення ресурсів відбувається на ринковій основі, пріоритет у реалізації інтеграційних заходів віддається приватним фірмам, приватному капіталу, предметом взаємного обміну є не лише промислові товари, а й результати усіх інших видів виробництва, послуг та інвестицій. За нового регіоналізму розвивається глибока інтеграція, яка має низку відмітних особливостей, в тому числі в сфері торгівлі. Якщо стара теорія торгівлі (старого регіоналізму) зосереджувала свою увагу на торгівлі товарами та цінах, нова теорія торгівлі робить акцент на інших ефектах торгівлі та на механізмах, що не обмежуються ефективним секторальним розміщенням факторів виробництва. Нова теорія торгівлі розглядає зв'язок торговельної продуктивності (нову теорію зростання), недосконалу конкуренцію та інноваційну стратегію в контексті регіоналізму та багатосторонності (мультилатералізму).

Для нового регіоналізму (глибокої інтеграції) характерними є такі риси і особливості:

- вищий рівень інтеграції;
- створення економічного і валютного союзу;
- вільний рух фінансових та інвестиційних ресурсів та їхній захист;
- лібералізація руху робочої сили;
- гармонізація податкової політики та політики субсидій, особливо в сфері виробництва та торгівлі;
- гармонізація макроекономічної політики включно з координацією політики обмінного курсу;
- функціонування інтеграційних інституцій (регіональні фонди розвитку, система стандартизації, переговорні механізми тощо);
- удосконалення інфраструктури транспорту і зв'язку в контексті сприяння торгівлі та мобільності факторів виробництва;
- гармонізація законодавства (антимонопольне, комерційне право, ринок праці, фінансові інституції);
- створення монетарного союзу, запровадження спільної валюти, інтегрованої монетарної політики та політики обмінного курсу [15, р.10-11].

Отже, теорія регіональної інтеграції, що розвивається в умовах нового регіоналізму, розкриває особливості регіону не як територіального утворення, а як функціональної структури. Вона відображає зміни економічного середовища кінця ХХ-початку ХХІ ст. та трансформацію соціально-економічних умов у контексті 4-ї глобальної наукової революції. Аналіз таких процесів, як участь приватного сектора, конкуренція, зростання ролі прямих іноземних інвестицій (ПІІ), ефект створення інвестицій та ефект відхилення інвестицій, бурхливе зростання сфери послуг, економія на масштабі та ін. відрізняє нову теорію інтеграції від концепції Вінера. Нове поняття створення інвестицій означає рух інвестицій, а отже і виробництва, з країн із високими ставками відсотка (high cost source) до країн з низькими ставками. Відхилення ж інвестицій відбувається за зворотного процесу, тобто коли інвестиції (виробництво) рухаються з країн-членів об'єднання з низькими ставками відсотка до країн з високими ставками.

Нова теорія торгівлі в контексті сучасної теорії регіональної інтеграції розширено трактує ефект добробуту внаслідок включення таких компонентів, як:

- трансферт знань і технологій, розвиток технологічної дифузії, особливо у відносинах розвинутих країн та країн, що розвиваються;
- реалізація динамічних торговельних переваг на основі принципу "learning by doing";

- елімінування марнотратної рентопошукової діяльності через торговельну лібералізацію;
- проконкурентний вигравш від зростання імпортної конкуренції в умовах недосконалої конкуренції, що створює можливості отримання економії на масштабі;
- зростання географічної дисперсії виробництва;
- використання дефіцитних факторів виробництва (ефект Рікардо);
- місцева економія на масштабі за рахунок спеціалізації та поділу праці (ефект за Смітом);
- зростання високотехнологічних ПІІ, що сприяє збільшенню продуктивності;
- ефект від ширшого включення у світові ринки;
- шумпетеріанські інновації та «творче руйнування» стимулюють зростання конкуренції через розширення торгівлі [16, р.27-28].

Відтак, нова теорія інтеграції базується на концепції нового регіоналізму, на нових аспектах теорії торгівлі та інвестицій, на якісно новому рівні інтеграційних процесів (глибока інтеграція) та на новому інституційному механізмі (наднаціональні органи).Новий інституційний механізм в розвинутих інтеграційних об'єднаннях розглядається під кутом зору політичної інтеграції. Зокрема, йдеться про взаємозв'язок економічної та політичної інтеграції, про політичний союз, політичний ринок та їхній вплив на діяльність фірм, на економічне зростання та добробут країн-учасниць [17, р.1162-1163].

Серед нових теоретичних напрямів міжнародної економічної інтеграції є також концепції, що стосуються інтеграції країн, що розвиваються. Однією з головних причин наукового пошуку стала невідповідність (неадекватність) «старих» інтеграційних теорій інтеграційним процесам, що розгортаються у так званому третьому світі. Йдеться про те, що ефект інтеграції для даної групи країн повинен розповсюджуватися не тільки на виробництво і споживання, а й на зайнятість, продуктивність та дохід. Наголошується також, що головним економічним інтересом країн, що розвиваються, є не зниження тарифних бар'єрів, тарифна політика, а політика розвитку. Наприклад, Південно-африканське товариство розвитку (САДК), створене 1970 р., віддає перевагу проектам розвитку, скороченню бідності, сприянню охороні здоров'я та освіті, боротьбі з ВІЛ-СНІДом. Питання ж тарифів, внутрішньорегіональна торгівля мають другорядне значення. Відхилення торгівлі, імпортозаміщення

в цих країнах оцінюються позитивно як такі, що сприяють розширенню зайнятості, зростанню доходу [15, р.141].

Таким чином, новітні теорії економічної інтеграції розглядають дані процеси в широкому сенсі, беручи за основу чотиривимірний аспект (глобальний, регіональний, національний та фірмовий). У вужькому значенні аналізуються сучасні

тенденції, нові явища і процеси, що відбуваються в регіональних інтеграційних об'єднаннях переважно в контексті теорії нового регіоналізму, яка передбачає якісний перехід від «поверхових» форм інтеграції першої половини ХХ ст. до глибоких інтеграційних структур у економічній та політичній сферах кінця ХХ – початку ХХІ ст.

ПОСИЛАННЯ:

1. Stadermann H.-J. Monetäre Theorie der Weltwirtschaft/ H.-J. Stadermann. – Tübingen, 1996. – 218 S.
2. Thompson H. International Economics. Global Market and Competition. – 3rd Edition. – New Jersey-Singapore, 2011. – 437 P.
3. Jager H., Jepma C. Introduction to International Economics. Second Edition, London, 2011- 406 P.
4. The Foundations of Worldwide Economic Integration. Power, Institutions, and Global Markets, 1850-1930. – Ed. by Chr. Dejung & N. P. Petersson. – Cambridge University Press, 2013. – 277 P.
5. Bernanke B. Global Economic Integration; What's New and What's Not? – At the Federal Reserve Bank of Kansas City's Thirties Annual Economic Symposium, August, 25, 2006. – 54 P. – <http://www.kansascityfed.org/publications/research/escp>.
6. Adams F.G. Globalization, Today and Tomorrow. – London and New York, 2011. -221 P.
7. Summers L. H. Distinguished Lecture on Economics in Government. Reflecting on Managing Global Integration. – Journal of Economic Perspectives, Volume 13, Number 2, 1999. – <http://www.jstor.org/stable/2647114>.
8. Johannes Hübner. Einführung in die theoretische Philosophie. – Stuttgart, 2015. – 336 S.
9. Krieger-Boden Chr., Soltwedel R. Identifying European Economic Integration and Globalization; A Review of Concepts and Measures. – Regional Studies, 2013, Vol.47, № 9. – 42 P.
10. Greenspan A. Global Economic Integration: Opportunities and Challenges in: Global Integration in the Banking Industry. – Federal Reserve Bulletin, November, 2003. – <http://www.federalreserve.gov/pubs/bulletin/2003/1103lead.pdf>.
11. Fiorentini R., Montani G. The New Global Political Economy. From Crisis to Supranational Integration. – Cheltenham, 2012. – 234 P.
12. Peterson, M. An Introduction to Decision Theory. – Cambridge University Press, 2009. – 317 P.
13. Global Political Economy/ Ed. by Ravenhill J. – 3rd Edition. – Oxford University Press, 2011. – 532 P.
14. Hettne B., Söderbaum Fr. The new regionalism approach. – Politeia, Vol.17, № 3, 1998, P. 11-18. – http://papers.ssm.com/sol3/paperscfm?abstract_id
15. Hosny A.S. Theories of economic integration: A survey of economic and political literature. – International journal of economy, management and social sciences, 2(5), May, 2013. – <http://www.int.j.econ.manag.soc>.
16. Burfischer M.E., Robinson S., Thierfelder K. Regionalism: Old and New, Theory and Practice. – MTID Discussion Paper, № 65, 2004. – <http://www.ifpri.org/site/default/filespublications/mtidp65.pdf>.

Filipenko A.S. International economic integration: the modern theoretical discourse / Institute of international relations Taras Shevchenko National University of Kyiv

The article considers newest theories of international economic integration. The main attention is paid to transformation of traditional approaches in the context of new regionalism. In particular, international integration processes have been analyzed on global, geo-regional, national and firm levels. The correlation between the global and regional economic integration is determined.

Keywords: theory of international integration, economic integration, the new regionalism, the levels of integration processes.

**Филипенко А.С. Международная экономическая интеграция: современный теоретический дискурс /
Институт международных отношений Киевского национального университета имени Тараса Шевченко**

В статье рассматриваются новейшие теории международной экономической интеграции. Основное внимание уделено исследованию трансформации традиционных подходов в контексте нового регионализма. В частности, международные интеграционные процессы проанализированы на таких уровнях: глобальном, георегиональном, национальном и уровне фирмы (ТНК). Определено соотношение между глобальной и региональной экономической интеграцией.

Ключевые слова: теории международной интеграции, экономическая интеграция, новый регионализм, уровни интеграционных процес сов.

Стаття надійшла до редакції: 19.02.2016

Рекомендовано до друку: 25.03.2016